

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ**

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри _____

Олена БАЙРАМОВА

Протокол № 1 від 07 вересня 2024 р.

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Назва освітнього компоненту	Історія України та української культури
Статус освітнього компоненту (обов'язковий, вибірковий)	Обов'язковий
Викладач	Майданевич Сніжана Борисівна кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Профіль викладача	https://dfmrt.duit.edu.ua/department-of-social-sciences-and-humanities/
Контактна інформація для консультування	+380989123394 snezhana.maidanevych@ukr.net Онлайн консультації: середа, четвер 14.30 – 15.50 https://us05web.zoom.us/j/7135682642?pwd=a1FpMER3YlBkaW9Jb1E4d3NueWQ3dz09 Ідентифікатор конференції: 713 568 2642 Код доступу: 2JASqL
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	27 Транспорт
Спеціальність	271 Морський та внутрішній водний транспорт
Спеціалізація	271.02 Управління судновими технічними системами і

	комплексами
Офіційна назва освітньої програми	Управління судновими технічними системами і комплексами
Обсяг освітнього компоненту в кредитах ECTS	3
Розміщення сторінки курсу	Сторінка курсу в Google Classroom https://classroom.google.com/c/NzA5Njk4NDk2MzYy?cj_c=4uzsixx MOODLE https://divt.pp.ua/login/index.php
Мета вивчення освітнього компоненту	<p>Метою освітнього компоненту «Історія України та української культури» є формування у майбутніх фахівців морського та внутрішнього водного транспорту:</p> <ul style="list-style-type: none"> – історичної свідомості щодо розвитку морської справи на українських землях та ролі України у світовому мореплаванні від часів Київської Русі до сучасності; – правової компетентності в галузі міжнародного морського права та розуміння місця України в системі міжнародних морських відносин; – професійної ідентичності, що ґрунтується на знанні традицій української морської освіти та вітчизняного морського професіоналізму; – критичного мислення та аналітичних навичок для оцінки сучасних проблем українського судноплавства, морських кордонів та міжнародно-правових аспектів морської діяльності; – громадянської позиції та патріотичних переконань, усвідомлення відповідальності за розвиток вітчизняного морського потенціалу та збереження морських традицій України; <p>готовності до професійної діяльності в контексті міжнародного морського права та сучасних викликів морської галузі України.</p>

Загальні компетентності	<p>Загальні компетентності (ЗК).</p> <p>ЗК9. Цінування та повага мультикультурності.</p> <p>ЗК15. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК16. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
--------------------------------	---

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. Морська справа в історії українських земель

Тема 1. Історія мореплавства на теренах України (від Київської Русі до сучасності)

Морські походи київських князів та розвиток торгового мореплавства в Київській Русі. Чорноморське козацьке мореплавство: морські походи запорозьких козаків, будівництво. Розвиток портових міст України. Морський флот України в радянський період: суднобудування, торговельне мореплавство, рибальство. Відродження українського морського флоту після 1991 року: виклики та досягнення незалежної України.

Тема 2. Україна в міжнародній морській торгівлі

Торговельні шляхи «з варяг у греки» та роль українських земель у міжнародній торгівлі. Українські порти як центри міжнародної торгівлі в ХІХ - початку ХХ століття. Участь України в міжнародному морському товарообігу. Сучасна роль українських портів у світовій торговельній системі. Економічне значення морської галузі для розвитку української культури та суспільства

Модуль 2. Правова культура та підготовка морських фахівців в Україні

Тема 3. Історія морської освіти в Україні

Початки морської освіти на українських землях: створення перших морських навчальних закладів. Розвиток морської освіти: школи торговельного мореплавства. Система підготовки морських кадрів в Україні. Формування національної системи морської освіти після здобуття незалежності. Інтеграція української морської освіти в європейський освітній простір

Тема 4. Формування правової компетентності морських кадрів

Традиції морського права в українській культурі: козацькі морські звичаї та норми. Розвиток правової освіти морських фахівців у контексті української правової традиції. Вплив міжнародних морських конвенцій на формування правової культури українських моряків. Сучасні вимоги до правової підготовки морських спеціалістів в Україні. Роль правової компетентності у збереженні та розвитку української морської ідентичності

Тема 5. Українські традиції морського професіоналізму

Етичні цінності та професійні традиції українського мореплавства. Видатні українські мореплавці та їх внесок у світову морську культуру. Морські професійні династії та передача досвіду в українській культурі. Фольклорні традиції та морська символіка в українській культурі. Сучасне відродження національних традицій морського професіоналізму

Модуль 3. Міжнародне морське право як складова світової і української правової культури

Тема 6. Витоки і еволюція міжнародного морського права

Історичні витоки морського права та його вплив на формування правової культури приморських народів. Розвиток міжнародного морського права в контексті світової правової культури. Основні етапи кодифікації міжнародного морського права та участь України. Вплив морського права на формування правосвідомості українського суспільства. Морське право як частина світової та української правової спадщини.

Тема 7. Україна у системі міжнародного морського права

Правове оформлення морських кордонів України після здобуття незалежності. Участь України в міжнародних морських організаціях та конвенціях. Імплементация норм міжнародного морського права в українське законодавство. Роль України у розвитку регіонального морського співробітництва в Чорноморському регіоні. Морське право як інструмент захисту національних інтересів України

Тема 8. Проблематика українських морських кордонів та судноплавства

Історичні аспекти формування морських кордонів українських земель. Правові проблеми делімітації морських просторів України в Чорному та Азовському морях. Вплив геополітичних чинників на українське судноплавство в контексті національної культури. Захист суверенітету України в морських просторах: правові та культурні аспекти. Перспективи розвитку українського морського потенціалу в контексті європейської інтеграції.

Програмні результати навчання	PH57. Знання сутності та специфіки філософського знання, сучасного філософського розуміння проблем людини і суспільства; особливостей української історії,
--------------------------------------	--

	<p>культури, освіти; природи політичного і суспільного життя, конституційних прав громадянина; знання щодо розвитку соціальних компетенцій (soft-skills); історичні знання у сфері мореплавства; географії судноплавства та океанських шляхів світу.</p>
<p>Політика курсу</p>	<p>Академічна доброчесність. Порухення «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у ДУІТ» є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Положення доступне за посиланням: https://files.duit.edu.ua/uploads/Сайт/11_ПУБЛІЧНА_ІНФОРМАЦІЯ/ПОЛОЖЕННЯ_ДУІТ/31_Положення-про-систему-забезпечення-АД-в-ДУІТ.pdf</p> <p>Зокрема, дотримання академічної доброчесності передбачає, що пошуково-дослідницькі роботи здобувач вищої освіти виконує самостійно, а також самостійно перевіряє їх на актуальність та антиплагіат в онлайн форматі на безкоштовних сервісах.</p> <p>Політика курсу «Історія України та української культури» передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Здобувачі вищої освіти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття, невиконаний обсяг робіт (пройти тести, переписати контрольну роботу, написати реферат та інші письмові види робіт). У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), неналежної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи. Відпрацювання заборгованостей здійснюються під час консультацій викладача відповідно до встановленого графіка.</p>
<p>Форми поточного та підсумкового контролю</p>	<p>За часом педагогічний контроль передбачає поточний, модульний і підсумковий.</p> <p>Об'єктом поточного контролю здобувачів вищої освіти є:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) системність та активність роботи здобувачів на практичних заняттях та при виконанні завдань для самостійного опрацювання. Максимальна оцінка – 60 балів; б) контроль за виконанням модульного завдання. <p>При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінці можуть підлягати: розуміння та запам'ятовування здобувачами програмного матеріалу, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на заняттях, уміння самостійно опрацьовувати навчальну та наукову літературу, уміння усно чи письмово представити</p>

певний матеріал за темою заняття, результати експрес-контролю.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці можуть підлягати: самостійне опрацювання змістовних модулів в цілому та окремих питань, написання рефератів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів з курсу, складання тесту, рівень володіння термінологією з курсу, наявність сертифікату про проходження онлайн-курсу.

Модульний контроль з дисципліни здійснюється один раз за семестр у вигляді модульної контрольної роботи за певними темами дисципліни.

Рубіжний (модульний) контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи. Модульна контрольна робота складається із 2 запитань та 1 завдання на знання історичних термінів і понять. Контроль і оцінка (до 10 балів) виконання завдань МКР виконується в терміни згідно з затвердженим графіком навчального процесу.

Максимальна кількість балів за поточний контроль – 70 балів.

До семестрового контролю (екзамен) допускається здобувач, який виконав всі види робіт, передбачені робочою програмою дисципліни.

Форма підсумкового контролю – **екзамен**.

Примітка. В режимі онлайн-навчання контроль здійснюється під час відеоконференцій і через виконання завдань, наданих у системі Google Classroom.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Завданням поточного контролю рівня знань є перевірка вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, формування навичок самостійної роботи; навичок усної самопрезентації. Здійснюється під час аудиторних занять. На лекціях наприкінці пари може проводитися експрес-контроль. На практичних заняттях оцінюються виступи з питань / завдань, винесених на самостійну роботу.

Критерії оцінювання навчальних досягнень під час аудиторних занять:

- 3 б. - оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

- 2 б. - оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину

навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

- 1 б. - оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

2. При виконанні рубіжного (модульного) контролю оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули здобувачі після опанування певного модуля. *Критеріями оцінки правильності виконання модульних контрольних завдань є:*

15 балів - здобувач в процесі відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання, виявляє високий рівень знань матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо;

10 балів - здобувач має належний рівень знань матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань, тощо;

5 балів - здобувач має задовільний рівень знань матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань тощо;

0 балів - здобувач дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою точку зору.

3. Самостійна робота включає підготовку до лекцій, практичних занять, самостійне опрацювання окремих розділів освітнього компоненту, надання відповідей на тести з тем курсу, підготовку до усіх видів контролю, вирішення проблемних та творчих завдань, ознайомлення та анотування (конспектування) навчальної літератури, перегляд навчальних та художніх відеофільмів, написання есе, рефератів, складання словників, захист презентації.

Максимальна кількість балів за 1 виконане завдання – 5 балів, з них:

точність вирішення завдання – 1 бал.

повнота вирішення завдання – 1 бал.

ступінь обґрунтованості відповіді – 1 бал.

наявність аналізу / цілісність, систематичність, логічна послідовність – 2 бали.

4. Виконання індивідуальних самостійних завдань передбачають можливість навчання на освітніх платформах, у форматі онлайн курсу, що дозволяє вдосконалити навички, покращити рівень знань та підвищити мотивацію для саморозвитку. Здобувачу пропонується самостійно обрати тематику онлайн курсу із переліку запропонованих. Здобувачі можуть

самостійно на платформах ВУМ, Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання. Знання та навички, що формуються під час проходження онлайн-курсу чи його частин, мають зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми. За успішне навчання на освітній платформі з отриманням сертифікату здобувач отримає 10 б.

Перелік курсів:

1) «Інформаційна гігієна під час війни» (освітня онлайн-платформах Prometheus, посилання: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHWAR101+2022_T2/about);

2) навчальний спецпроект «Угода про асоціацію Україна - ЄС» (спецпроект EDERMA та Міжнародного фонду «Відродження» за підтримки ЄС у рамках проекту «Громадська синергія», посилання: <https://eu-agreement.ed-era.com/>)

5. Критерії оцінки екзамену:

11-20 балів, якщо здобувач дав правильну та повну відповідь на всі поставлені питання, міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст освітнього компонента, логіку та аргументованість викладення (наведення прикладів, аналогій), вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем;

6-10 балів ставиться здобувачу вищої освіти, якщо він відповів на всі запитання, добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

1-5 ставиться здобувачу у випадку, якщо він відповів на всі запитання, в основному опанував теоретичні знання з освітнього компонента, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але відповідь є недостатньо аргументованою, виявляє неточності, невміння оцінювати факти та явища;

0 балів ставиться, якщо всі питання розкриті неповно та/або логіка відповідей вимагає істотного виправлення.

6. Загальний розподіл балів:

Робота на практичному занятті – від 1 до 3 балів, макс. – 21 бал;

Виконання завдань для самостійної роботи – 34 бали;

Виконання модульної роботи – від 1 до 15 балів;

Навчання на освітній онлайн-платформі з отриманням сертифікату – 10 балів;

Складання екзамену – 20 балів

Максимальна кількість балів – 100 балів.

Додаткові бали (бонуси): участь у конференціях, круглих столах – 10 б., виступ на конференції з публікацією тез доповіді або наукової статті – 20 б.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовано, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконано в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконано, якість виконання більшості з них оцінено кількістю балів, близькою до максимальної, робота з двома-трьома незначними помилками.
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, всі навчальні завдання, які передбачено програмою навчання, виконано, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконано з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.

60-63		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовано, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість виконання деяких з них оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовано, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовано, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бойко О. Д. Історія України : посібник. 7-е видання. Київ: видавничий центр «Академія», 2018. 715 с.
2. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків : ХНУВС, 2017. 108 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1854/istoriya_ta_kul_tura_ukrayini_navch_posi.pdf?sequence=2&isAllowed=y (дата звернення: 27.08.2024).
3. Іваненко В. В., Кривчик Г. Г. Історія і культура України : електронний підручник для студентів природн. і техніч. спеціальностей. Дніпро, 2016. 206 с. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/4653/1/Ukraine_history.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
4. Історія України : підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. М. Бут та ін. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.

URL: <https://academyssu.com.ua/sites/default/files/020063092.pdf> (дата звернення: 28.08.2024).

Допоміжна література

1. Артёмов І. В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навчальний посібник. Ужгород : «Ліра», 2008. 332 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3711> (дата звернення: 27.08.2024).
2. Березовський Р. А. Періодизація Української національної революції 1648-1676 рр. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 13-14. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
3. Білоцерківський В. Я. Історія України : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури. 2007. 536 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bilotserkivskiy_VasyI/Istoria_Ukrainy_vyd3.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
4. Боева С. Ю. Писемність, освіта, науково-технічні знання в Київській Русі. *Сторінки історії* : зб. наук. праць. Вип. 31. С. 13-25. URL: http://history-pages.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/31_2_Voeva.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
5. Гнатченко Є. В. Етапи українського національно-культурного відродження. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 91-92. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 28.08.2024).
6. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник / А. М. Круглашов та ін. Чернівці, 2010. 212 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kruhlahov_Anatolii/Yevropeiska_intehratsiia_na_pochatku_novooho_tysiacholittia.pdf? (дата звернення 26.08.2024).
7. Жеребний В. В. Розстріляне відродження: вплив мистецтва на суспільство та державу. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 102-103. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
8. Історія України : хрестоматія / В. М. Литвин та ін. К. : Наукова думка, 2013. 1056 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).
9. Історія української культури : курс лекцій / С. О. Костишева та ін. Київ, 2010. 334 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).
10. Історія української культури: навчальний посібник / В. М. Гром та ін. Рівне : НУВГП, 2012. 288 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2678/1/726454zah.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).

11. Каракуця В. С. Дисидентський рух в Україні. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 33-34. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
12. Нестеренко В. В. Національне відродження XIX ст. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 43-44. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
13. Новіков Ю. Ю. Історичний шлях становлення незалежності України: пострадянський період. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 45-48. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).
14. Передерій О. С. Тенденції трансформації законодавчих засад європейської інтеграції України на сучасному етапі. *Часопис Київського університету права*. 2020. Вип. 1. С. 66-70. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/257/242/> (дата звернення: 26.08.2024).
15. Салманова А. В. Козацько-селянські повстання. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. Матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 49-51. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 28.08.2024).
16. Самсонова М. А. Всеукраїнський референдум 1991 р. *Національно-визвольна боротьба та становлення і збереження державності України* : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 55-57. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 28.08.2024).
17. Слюсаренко Ю., Пижик А. Проект Конституції УНР 1917 р.: передумови появи, зміст, сучасні оцінки. *Київські історичні студії: науковий журнал*. 2018. № 2 (7). С. 73-80. URL: <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/155> (дата звернення: 28.08.2024).
18. Українська культура в іменах: довідник (для студ. усіх спеціальностей) / Н. В. Вандишева-Ребро та ін. Харків : НТУ «ХП», 2017. 303 с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraynckaya-kultura-v-ymenah-1.pdf> (дата звернення: 27.08.2024).
19. Шаповал Ю. О. Національно-культурне відродження України наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. *Національно-визвольна боротьба та становлення і*

збереження державності України : зб. матеріалів XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 19-20 листопада 2020 р. Харків : ХНУРЕ, 2020. С. 67-68. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13839/1/XIV_conf_2020.pdf (дата звернення: 27.08.2024).

Інформаційні ресурси

1. Академія соціальних наук України. URL: <https://academyssu.com.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
2. Бібліотека «Культури України». URL: <http://elib.nplu.org/> (дата звернення: 28.08.2024).
3. Бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України. URL: <http://izbornyk.org.ua/> (дата звернення: 28.08.2022).
4. Бібліотека української поезії. URL: <http://poetry.uazone.net/> (дата звернення: 28.08.2024).
5. Електронна бібліотека ЦДПУ ім. В. Винниченка. URL: <https://cusu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novynu-bibl> (дата звернення: 28.08.2024).
6. Інститут історії України. Національна Академія наук України. Електронна бібліотека. URL: <http://resource.history.org.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
7. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ. URL: <http://etnolog.org.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
8. Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. URL: <http://mari.kiev.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
9. Київські історичні студії (наукове видання). URL: <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/index> (дата звернення: 28.08.2024).
10. Prometheus – платформа масових онлайн-курсів. URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
11. Національна бібліотека ім. Ярослава Мудрого. Культура України. URL: <https://elib.nlu.org.ua/> (дата звернення: 28.08.2024).
12. Угода про асоціацію Україна - ЄС». Спецпроект EDERMA та Міжнародного фонду «Відродження» за підтримки ЄС у рамках проекту «Громадська синергія». URL: <https://eu-agreement.ed-era.com/> (дата звернення: 27.08.2024).